

<http://www.israelsmisjonen.no/ressurser/materiell/prekenverksted>

Tredje søndag i advent - 15. desember 2013

Prekentekest: Matt 11,2-11

Lesetekst I: Jes 35,1-10

Lesetekst II: 1 Kor 3,18-23

Himmelriket er nær

Historikeren Josefus forteller at Herodes Antipas, Galileas fyrste, hadde plassert Døperen Johannes i arrest på Makkerus, en fjern festning et par mil øst for Dødehavet. Josefus' fortelling bekrefter og utdyper evangeliens beretning på dette punktet (*Jødenes historie*, Bok 18, 109-36 (18.5.1-3)). Fjernt fra alle, er det ikke rart at Johannes kommer i tvil både om sin gjerning, og gjerningen til sin slektning Jesus. Det er mange mil fra Makkerus til landsbyene der Jesus har sitt virke i Galilea. Samtidig viser teksten at han får bevare kontakt med noen av sine venner, og de bringer videre hans spørsmål: Er du *den som skal komme*? Han bruker ikke termen messias eller profeten. Taler ikke om en profet som Moses eller Elia.

Ulike skikkelser i forløsningstiden

GT-tekster kan nevne en rekke ulike skikkelser i forløsningstiden som skal komme. Jahve selv er alltid hovedpersonen. I noen tekster er det han alene som skal ordne opp. I andre har han en hjelper ved sin side. Det kan være Davidssønnen, en prestelig messias, en profet som Moses, Visdommen (med stor V, Ordspr 1; 8; 9), eller paktens engel/Guds åsyns engel/fyrstenes fyrste (2 Mos 14,19; 32,34; Jes 63,9; Sak 3,1; Mal 3,1; Dan 8,25).

Lesere av Skriftene kunne kanskje lure på om Gud bevisst hadde holdt flere muligheter åpne for seg selv. Kunne det være slik at Israels lydighet eller ulydighet eller historiens gang ville avgjøre presist hvordan han ville gripe inn og sende forløsningstiden?

Jesus svarer ved å vise til tre ulike profetord fra Jesajaboken. I kap 29 og 35 er det Gud selv som ordner opp. I Jes 61 er det en salvet profet. Jes 61 - det samme profetordet Jesus valgte som programord i sin selvpresentasjon i synagogen i Nasaret, Luk 4. Jesu svar peker ikke på noen Davidssønn, en messias av Davids ætt. Heller ikke på noen prestelig messias eller salvet øversteprest i endetiden. Svaret antyder en endetidens profet, som står for helbredelser og en frigjørende forkynnelse for de små i samfunnet. Tegn og under hørte ikke til Davidssønnens arbeidsbeskrivelse.

Ord om forløsningstiden

Ordene om forløsningstiden der Gud helbreder og gjør under fra Jes 35 og Salme 146,7-9, har preget en endetidsvisjon bevart i Dødehavsrullene. Teksten fra 'Messiansk apokalypse' (4Q521), skrevet tidlig i det siste århundre før vår tidsregning, lyder slik:

... Hi]mmel og jord skal adlyde hans messias,
og alt som er i dem skal følge de hellige englers bud.
Dere som søker Herren, fatt mot og tjen ham!

Dere som har håp i hjertet vil finne ham.

For Herren vil komme nær de gudfryktige,
og kalle på de rettferdige ved navn.
Herrens ånd vil hvile over de fattige,
med sin kraft vil han fornye de trofaste.
Fra sin evige trone vil han ære dem som gjør rett.
Han vil sette fanger fri, gi blinde synet igjen,
rette ut det som er krumbøyd.

Herren vil gjøre mektige gjerninger,
slike som ikke før er skjedd, slik det står skrevet.
For han vil lege de sårede, oppreise de døde
og forkynne det gode budskap til de fattige.
Han vil lede de ydmyke
og gi mat til dem som hungrer.

Derfor vil jeg holde meg til Guds trofasthet
og til dem som ikke slipper tak i håpet.

(T. Elgvin, *Mine lepper spiller fløyte. Jødiske bønner før Jesus*, 2003, s. 118).

Dette er en av mange mellomtestamentlige tekster som viser hvordan Skriftene satte i gang tanker, bønner, håp og visjoner i Israels folk: Tro om det er slik Gud vil åpne den nye tid? I denne endetidsteksten er det Jahve selv som er hovedpersonen som ordner opp, men de to første linjene (der vi mangler den foregående konteksten) kan antyde at forløsningstiden er relatert til en messias som er overgitt all makt i himmel og på jord (Dan 7,13-14; Matt 28,18-20).

Jesus, endetidens profet

Også i NT er Herren selv det primære subjektet, men hans gjerning er uløselig knyttet til Jesus.

I evangeliene profilerer Jesus seg langt på vei som endetidens profet, med myndig forkynnelse, symbolhandlinger, helbredelse, tegn og under. Han samler disipler, slik Elia gjorde.

Predikanten bør få frem mangfoldet i endetidsforventningene. Vi bærer falsk vitnesbyrd om vi sier at jødene kun bar på forventning om en mektig Davidsfyrste. Dernest er det viktig at evangeliens bilde av Jesus som profet kan åpne for samtale med våre muslimske landsmenn.

Hvem er døperen da? Er det slik at Gud sender to profeter?

Jesus kjenner Skriftene. Han viser til Malaki 3,1, der Gud taler om en budbærer han vil sende foran seg selv. Ifølge Matteus siterer Jesus Malaki forbausende fritt, som rabbinerne vil gjøre i de følgende århundrer: 'Se, jeg sender min budbærer foran *deg*' (GT-teksten lyder *foran meg*). Bibelteksten er gåtefull. Første del av verset taler om at *Gud* kommer, en *budbærer* sendes foran ham. I andre del tales det om at *herren* (Herren?) og *paktens budbærer* skal komme til tempelet og gripe inn.

Helt i slutten av Malaki møter vi løftet om Elia som skulle komme på nytt. Senere i Jesu tale (Matt 11,19, 27-31) antyder Jesus at han personifiserer Guds Visdom, Den som er Jahves budbærer, røst, herold og ambassadør (Ordspr 1; 8; 9).

Kanskje predikanten kan involvere menigheten i Jesu og Matteus' frie bruk av GT-versene (gjerne ved bruk av skjerm): Det som nå skjer der Riket går frem, viser hvordan Malaki 3 og 4 skal forstås: Jesus er *herren* og *paktens budbærer*. Som gudsrikets herold representerer

han Gud selv, som Visdommen er han *Guds munn*. Men for å bevare distansen til Skaperen, må han sitere verset slik at Gud er det *jeg*-subjekt som sender *deg* (Jesus selv). Da blir døperen den forløperen som *rydder veien* – slik de synoptiske evangelier presenterer Døperen ut fra Jes 40,3. Matteus går her i fotsporene til Markus som allerede har kombinert Jes 40,3 og Mal 3,1 i sin presentasjon av Døperen. Jesus gjør Døperen til den største som er født blant kvinner. Det betyr at frelsetiden er inne. Noe av det samme som Jesus proklamerer i synagogen i Nasaret (Luk 4).

Til prekenens avslutning:

I ditt liv - Hva betyr det for deg at himmelriket er nær, at Jesus er den som kommer? Han som kommer med forløsningskrefter. En mulighet er å la prekenen munne ut i et spørsmål: Døperen spurte: Er du den som skal komme? Nå lyder spørsmålet til deg, Hvordan kommer Jesus inn i ditt liv, inn i din families liv, med sine forløsende krefter? Han som åpner ører, munn og øyne, han ønsker å åpne dører og stengsler hos deg og hos dere. Hos deg som sliter med tvil slik Johannes gjorde. Ta dette spørsmålet med deg til ettertanke.

Aktuelle salmer fra NS 2013: 09 Rydd vei for Herrens komme; 10 Blomstre som en rosegård; 682 Jesus skal rå; 699 Hører du den hemmelige sangen. Eller denne: Gud går här på jorden, han går på gator och torg

Mozart har en fantastisk motett over v. 10-11 (Inter natos mulierum, K. 72). Den varer i fem minutt. Forslag: Spill den mens teksten står på skjerm på norsk og latin, etter at teksten er lest i forkant av prekenen.

*Blant dem født blant kvinner
har ingen stått frem større enn Johannes Døper.
Veien for Herren gjorde han klar i ødemarken:
Se der Guds lam, som bærer verdens synd.
Halleluja!*

Torleif Elgvin

Professor ved NLA Høgskolen Staffeldtsgate. Tidligere leder av Caspari Center, Jerusalem. Ledende internasjonal forsker på Dødehavsrullene.

torleif.elgvin@nla.no